

Dowody z mediów społecznościowych: w kierunku wspólnej perspektywy prawno-kryminalistycznej dotyczącej prezentacji treści online w postępowaniach sądowych

W naszym cyfrowo połączonym świecie, platformy społecznościowe stały się integralną częścią codziennego życia. W liczbie ponad 5 miliardów – użytkownicy mediów społecznościowych stanowią ponad 60% światowej populacji. Udostępniamy online zdjęcia, opinie i momenty z naszego życia, często bez większej refleksji. Co jednak dzieje się, gdy te interakcje online nabierają znaczenia w sprawach sądowych? Treści z mediów społecznościowych są coraz częściej wykorzystywane jako dowody w sprawach sądowych na całym świecie. Miewają kluczowe znaczenie w sprawach karnych dotyczących terroryzmu, zabójstw, przemocy domowej, oszustw, cyberprzemocy i stalkingu czy przestępczości zorganizowanej. W sporach cywilnych odgrywają ważną rolę w sprawach rozwodowych, o opiekę nad dziećmi, alimenty, w sprawach roszczeń o odszkodowania, sporów ubezpieczeniowych czy konfliktów pracowniczych.

Pomimo ich rosnącego znaczenia, nadal istnieje wiele niepewności co do sposobów pozyskiwania i przedstawiania treści z mediów społecznościowych w sądzie. Tradycyjnie, zabezpieczenie dowodów cyfrowych wymaga specjalistycznych narzędzi i udziału biegłych by spełnić rygorystyczne standardy kryminalistyczne. Chociaż takie podejście zapewnia wiarygodność dowodów, jest też kosztowne, skomplikowane i czasochłonne. To czyni je niepraktycznym w codziennych sprawach sądowych. W rutynowych postępowaniach dotyczących nieskomplikowanych oszustw czy rozwodów, dowody z mediów społecznościowych są zazwyczaj przedstawiane w formie wydruków zrzutów ekranu. Metody tego rodzaju są tanie, ale nie pozwalają na weryfikację technicznej autentyczności materiału. To zaś otwiera pole do manipulacji. Wymiar sprawiedliwości może skorzystać na wypracowaniu jasnych zasad postępowania z dowodami z mediów społecznościowych—wytycznych, które zapewniłyby zarówno ich wiarygodność, jak i praktyczność w codzienności sądowej.

Celem projektu jest opracowanie interdyscyplinarnych zasad, które pogodzą praktyczne potrzeby prawników z technicznymi wytycznymi ekspertów z zakresu informatyki kryminalistycznej. Mówiąc wprost, chcemy znaleźć złoty środek, który pozwoli na pozyskiwanie i prezentowanie dowodów z mediów społecznościowych w sposób zarówno wiarygodny, jak i wykonalny w codziennej praktyce prawniczej.

Planowane badanie obejmuje dwa główne etapy. Po pierwsze, przeprowadzimy pogłębione indywidualne wywiady z dwiema grupami eksperckimi: przedstawicielami zawodów prawniczych (adwokatami, sędziami i prokuratorami) oraz z ekspertami z zakresu informatyki (biegłymi analizującymi i uwierzytelniającymi dowody cyfrowe). Rozmowy te pozwolą zebrać ich doświadczenia, oczekiwania i wyzwania związane z dowodami z mediów społecznościowych w sądzie. Po drugie, wykorzystamy metodę wywiadów delfickich. Metoda delficka dostarcza usystematyzowanej techniki komunikacyjnej pozwalającej na zgromadzenie i ujednoczenie opinii ekspertów w drodze serii ankiet. Proces ten umożliwia budowanie konsensusu bez konieczności bezpośrednich spotkań—eksperti będą mogli przedstawiać swoje opinie, analizować odpowiedzi innych i doprecyzowywać swoje stanowiska w kolejnych rundach badania.

Łącząc wiedzę prawników i ekspertów z zakresu informatyki, chcemy stworzyć spójny zestaw wysokopoziomowych zasad dotyczących postępowania z dowodami z mediów społecznościowych. Wytyczne te mają zapewniać autentyczność i integralność dowodów i mają mieć praktyczną przydatność w codziennej praktyce sądowej. Pomoże to w zbudowaniu pomostu między prawnikami i biegłymi informatykami. W miarę jak media społecznościowe coraz bardziej przenikają różne aspekty naszego życia, ich rola w sprawach sądowych będzie tylko rosnąć. Ustanowienie jasnych i praktycznych zasad gromadzenia materiału dowodowego z mediów społecznościowych jest kluczowe dla zapewnienia prawidłowego wymiaru sprawiedliwości, efektywności postępowań oraz uczciwości systemu sądowego.

W niniejszym projekcie nie zajmujemy się porównywaniem różnych systemów prawnych ani rozwiązywaniem specyficznych problemów proceduralnych. Koncentrujemy się na kryminalistycznej rzetelności dowodów pochodzących ze źródeł online. Naszym celem jest przeformułowanie podstawowych zasad postępowania z dowodami cyfrowymi w kontekście współczesnych realiów, co ma przynieść korzyści zarówno społeczności prawniczej jak i całemu społeczeństwu. Łącząc perspektywę praktyków prawa i ekspertów z zakresu kryminalistyki mamy nadzieję wesprzeć właściwe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w erze cyfrowej.